

Сушенцева Л. Л. Формирование психолого-педагогической готовности будущих педагогов профессионального обучения к подготовке профессионально мобильных квалифицированных рабочих.

Определено, что для сформированности психолого-педагогической готовности будущих педагогов профессионального обучения к подготовке профессионально мобильного квалифицированного рабочего особое внимание необходимо сосредоточить на формировании устойчивой мотивации и готовности каждого студента к саморазвитию, самоактуализации и самоуправлению.

Ключевые слова: психолого-педагогическая готовность, педагог профессионального обучения.

Sushentzeva L. L. Of psychological and educational readiness for future teachers training to professional mobile preparation skilled workers.

Dermined that for the formation of psychological and educational readiness for future teachers training to prepare professionally qualified worker mobile special attention should be focused on building sustainable motivation, and preparedness of each student to self-development, self-actualization and self-government.

Keywords: psychological and educational readiness, teacher training.

Титаренко О. П.
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

ВИВЧЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИДАТНИХ ВЧЕНИХ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена проблемі підвищення ефективності науково-дослідницької роботи студентів. Однією з умов такого підвищення є вивчення науково-педагогічної діяльності видатних вчених.

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів, науково-пошукові дослідження, науково-дослідна робота студента.

Процес європейської інтеграції суттєво впливає на всі сфери життя суспільства, у тому числі й на вищу освіту. Україна входить до єдиного європейського та світового освітнього простору. У зв'язку з цим пріоритетного значення набуває оновлення та удосконалення якості змісту навчання, впровадження інноваційних педагогічних технологій, необхідність творчого пошуку шляхів і методів підвищення професійних якостей особистості майбутнього вчителя, особливу роль у формуванні яких відіграє науково-дослідницька підготовка. Основними її завданнями є досягнення готовності майбутніх педагогів до самостійної дослідницької роботи, а саме отримання фундаментальних знань з фахових дисциплін, обізнаності в проблемах і досягненнях сучасної науки; науково-методичних умінь та знань про основні методи наукових досліджень. Здобуті навички організації наукового дослідження сприяють формуванню у студентів рис самодостатньої компетентної особистості [3].

Мета статті полягає в обґрунтуванні тієї тези, що однією з умов підвищення ефективності науково-дослідницької роботи студентів є вивчення науково-педагогічної діяльності видатних вчених.

З урахуванням характеру навчального процесу науково-дослідницька робота студентів може здійснюватися в наступних основних формах, що підтвердили найвищу її ефективність: написання рефератів (найбільш проста форма науково-дослідницької

роботи студентів, що включає в себе огляди й реферування літературних джерел за обраною темою, яка передує більш поглибленій науковій роботі студента); виконання лабораторних, практичних, семінарських, індивідуальних та самостійних завдань, контрольних робіт, що містять елементи проблемного пошуку; виконання нетипових завдань дослідницького характеру в період виробничої практики; участь у спеціальних семінарах та конференціях; підготовка та захист курсових, бакалаврських і дипломних робіт, тематика яких пов'язана із науковою проблематикою кафедри [5].

Одним із варіантів підготовки самостійного, творчо орієнтованого педагога, на наш погляд, є залучення його до професійної діяльності, яка включала б організацію пошуково-дослідницької діяльності, базувалася на використанні сучасних педагогічних технологій. Тому основною умовою залучення студентів до пошуково-дослідницької діяльності є включення до навчального процесу проблемних завдань різних рівнів, що сприяють стимулюванню до здійснення наукової діяльності. Особливу увагу необхідно приділити пошуку інформації. З метою визначення сутності пошуково-дослідницької діяльності необхідно виходити з результатів аналізу різних підходів до її змісту та структури [4].

В Україні наукова, науково-технічна діяльність, куди входить дослідницька робота студентів, регламентується Законом України "Про наукову і науково-технічну діяльність". Наукова діяльність є основою цілеспрямованої політики в забезпеченні використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб суспільства [2].

Для реалізації дослідницької роботи викладачі факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка відкривають широкі можливості в процесі організації і проведення лекційних та лабораторних занять з курсу "Сучасні технології виробництва". Так, під час вивчення розділу "Розведення сільськогосподарських тварин" (курс "Сучасне сільськогосподарське виробництво") в структуру занять вводиться маловідома інформація про нові технології розробки фізіологічних методів підвищення продуктивності сільськогосподарських тварин в галузі свинарства. Провідні науковці – співробітники Інституту свинарства УААН імені О. В. Квасницького – проводять поглиблену селекційну роботу із створення нових і удосконалення спадкових якостей тварин існуючих генотипів з метою відтворення висококласного поголів'я свиней м'ясної продуктивності. На основі нагромадженого досвіду з організації селекційно-плеємної роботи науковцями і практиками розроблено селекційно-технологічну систему виробництва свинини в Україні. Для широкого впровадження системи переглянуто організаційну структуру плеємної роботи з метою забезпечити вирощування високоцінного потомства свиней м'ясних спеціалізованих ліній. У зв'язку з цим студенти ознайомлюються з науковою та педагогічною діяльністю академіка Олексія Володимировича Квасницького, видатного вченого-фізіолога, одного із організаторів розробки і впровадження нових методів вивчення фізіології процесів травлення, вищої нервової діяльності у свиней, теорії і практики репродукції та інтенсивного використання свиноматок, вирощування відгодівлі поросят тощо [1].

Світова наука у лютому 2000 року відзначила 100-річчя від дня народження видатного українського фізіолога, нашого земляка О. В. Квасницького. Все життя його було присвячене постійному, творчому, напруженому і плідному науковому пошуку. Він не тільки вчений, а й новатор виробництва. Його науковий пошук був пронизаний ідеєю створення нових методів підвищення продуктивності тварин. Наукові здобутки в галузі фізіології травлення, вищої нервової діяльності, лактації, репродукції – цінний внесок у скарбницю світової науки. Характерною особливістю формування наукового таланту О. В. Квасницького були його обдарованість та самобутність. Він відрізнявся від інших вчених різноманітністю поглядів і вирішенням одночасно багатьох наукових проблем, з

яких проведено оригінальні дослідження і надано практичні рекомендації, що сприяли підвищенню ефективності свинарства, багато з них і нині широко використовуються в господарствах.

Внаслідок тривалого наукового пошуку в галузі фізіології репродукції академіком О. В. Квасницьким розроблено і впроваджено у виробництво фракційний метод штучного осіменіння свиней, який є найбільш доцільним і економічно вигідним. За розробку цього методу в 1974 році О. В. Квасницькому присуджено Державну премію УРСР. Його наукові праці – більше 200 статей, підручників, монографій – відомі науковій світовій громадськості, перекладені французькою, англійською, угорською, німецькою, чеською, естонською, румунською, іспанською та іншими мовами.

Квасницький О. В. був обдарованим винахідником-конструктором і, вирішуючи наукову проблему, завжди конструював прилади й обладнання, що не тільки дозволяло ефективніше проводити дослідження і полегшити роботу практиків, а й у деяких випадках було вирішальним фактором для одержання наукових результатів. Його винахідницька робота захищена 26 авторськими свідоцтвами.

Академік О. В. Квасницький з 1934 року завідував кафедрою фізіології сільськогосподарських тварин у Полтавському сільськогосподарському інституті, читав лекції, керував роботою студентських наукових гуртків, підготовкою кандидатських і докторських робіт. Аспірантську підготовку під його науковим і методичним керівництвом проходили не тільки вітчизняні, а й зарубіжні вчені. До лабораторії фізіології, якою він завідував у Інституті свинарства, приїздили на стажування спеціалісти з Москви, Ленінграда та інших міст Радянського Союзу, з Чехословаччини, Китаю, Куби, Болгарії та інших країн світу. Багато його робіт перекладено на мови різних народів світу, які користуються попитом і понині.

Не припиняючи наукової діяльності, академік О. В. Квасницький вів напружену педагогічну роботу з підготовки висококваліфікованих спеціалістів для народного господарства. Розуміючи, що лише освічені люди можуть свідомо використовувати здобутки науки в господарстві, він добивається, щоб уже у 1959 році при Полтавському науково-дослідному інституті свинарства було організовано Всесоюзні курси з підготовки техніків для галузі штучного осіменіння свиней.

Академік Олексій Володимирович Квасницький, чиє творче життя було нерозривно пов'язане з Полтавським сільськогосподарським інститутом, виховав цілу плеяду вчених-фізіологів – 35 кандидатів і докторів наук. Підготовка більшості з них починалася зі студентської лави. Саме так прийшли в науку випускники, а в подальшому доценти Полтавського державного сільськогосподарського інституту М. М. Маньковська, В. П. Шевцов, О. Г. Близнюченко, кандидати біологічних наук А. М. Дедловська, М. М. Саричева, Р. А. Юхновець, які також стали викладачами вузів, доктор біологічних наук Є. П. Стекленов, академік УААН В. Ф. Коваленко та багато інших.

Загальний стаж педагогічної роботи Олексія Володимировича у вузах – майже 40 років. Він був талановитим лектором: найскладніші теоретичні положення пояснював дохідливо, вважав, що саме так слід доносити до аудиторії наукові істини і принципи. Та це аж ніяк не було спрощенством: матеріал викладався завжди строго, логічно, послідовно, але з живими прикладами, які образно розкривали перед студентами складні фізіологічні процеси, що відбуваються в організмі. Більше того, Олексій Володимирович заохочував їх до розуміння суті експерименту. Його лекційний курс завжди був насичений новинами з передового краю науки. Для цього він регулярно поповнював особливі тематичні папки вирізками з газет і журналів, нотатками з власних записників, зробленими під час численних наукових з'їздів, конференцій, симпозіумів, звітних сесій Академії наук тощо.

Олексій Володимирович був не лише науковцем, а й конструктором, винахідником,

а й талановитим педагогом. Він міг майстерно донести і просто викласти найскладніші проблеми і процеси фізіології. Його обдарованість як конструктора давала змогу демонструвати під час лекцій складні експерименти з використанням апаратури й обладнання, розроблених і виготовлених ним особисто. А поєднання постійної експериментальної роботи із потребами виробництва були невичерпним джерелом завжди нового безцінного лекційного матеріалу.

О. В. Квасницький – автор перших досліджень щодо залежності інтенсивності росту і розвитку поросят від природи білка корму. Ця наукова робота після доповіді на засіданні кваліфікаційної комісії визнана однією із найкращих і, що було не зовсім звичним на той час, рекомендована до опублікування у збірнику наукових праць Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту. Після проходження стажування і захисту кваліфікаційної роботи в інституті О. В. Квасницький отримав диплом агронома-організатора-зоотехніка.

Варто зазначити, що за відносно короткий час О. В. Квасницький дослідив і опублікував роботи про проблеми шлункової секреції (1932), молокопродукції (1932), моторної діяльності шлунка (1932), фізіологічних особливостей молочної залози у свиней і практичного використання цих особливостей у товарних господарствах (1932), практичного попередження безмолочності свиноматок (1933), впливу силосу на шлункове травлення (1934), значення води в годівлі свиней (1934). За відсутністю на той час методик дослідження травлення у свиней він починає розробку власних методів і невдовзі публікує результати досліджень: новий метод вивчення шлункового травлення у свиней (1934), нову мікробюретку для лабораторних досліджень (1933), новий прилад для вимірювання вмісту метвовських паличок при визначенні перетравної сили шлункового секрету (1934), застосовує раціоналізацію газових пальників (1933).

З цих робіт власне й починається в Україні інтенсивна розробка багатьох проблем фізіології тварин. Вивченню фізіології свиней Олексій Володимирович присвятив усе своє життя. Завдяки його наполегливій праці були розкриті основні закономірності фізіології травлення й обміну речовин, лактації і розмноження свиней. Вперше в історії фізіології були здійснені операції з накладення шлункових фістул та ізольованого шлуночка новонародженим поросяткам, а також здійснена операція розчленування всього травного тракту свині на ділянки, з'єднані зовнішніми фістульними трубками – методика хронічних кишкових анастомозів, накладання маткових фістул, здійснення яких потребувало ювелірної роботи хірурга. Вченого по праву можна назвати засновником фізіології травлення у свиней.

Багаторічними дослідженнями ним вперше встановлено закономірності росту й розвитку травних органів свиней і вплив на них умов годівлі; вивчалися вікові закономірності травлення у поросят і закономірності слиновиділення, шлункового та кишкового травлення у дорослих тварин і вплив на ці процеси різних кормів і умов годівлі. Саме на цій основі була рекомендована рання підгодівля поросят-сисунів рослинними кормами, яка широко застосовується і тепер у свинарських господарствах. Наукові дослідження О. В. Квасницького завжди були спрямовані на вирішення питань, які мають велике теоретичне і практичне значення.

Усі роботи з фізіології травлення узагальнені й опубліковані О. В. Квасницьким у вигляді монографії “Физиология пищеварения у свиней” (Сельхозгиз, 1951).

У 1940 році О. В. Квасницький оформляє свої експериментальні роботи з фізіології травлення у свиней у вигляді докторської дисертації на тему: “Желудочное сокоотделение и пищеварение у свиней”, яку блискуче захищає у спеціалізованій вченій раді Харківського державного університету імені Горького.

У цей же період професор О. В. Квасницький, водночас із дослідницькою, проводить педагогічну роботу в Полтавському сільськогосподарському інституті. Як завідуючий

кафедрою він виявляв велику ініціативу в обладнанні кафедр, вміло організовував навчальний процес, за що й користувався заслуженим авторитетом серед викладачів і студентів.

Наприкінці 1949 р. він здійснив одну за одною три операції міжпородної трансплантації зигот на свинях. Зиготи одержані від свиноматки миргор одської породи, спарованої з кнуром тієї ж породи. Результат приніс вченому світову славу: 27 березня 1950 р. у свиноматки великої білої породи народились перші в світі поросята-трансплантанти – два кнурці та дві свинки миргородської (рябої) породи.

У травні 1959 р. була видана перша в Україні інструкція про штучне осіменіння свиней фракційним методом, підготовлена академіком О. В. Квасницьким. У грудні того ж року, за пропозицією Міністерства сільського господарства СРСР, він виступив із доповіддю і демонстрацією апаратури на колегії міністерства, після чого було рекомендовано широке впровадження штучного запліднення свиней у країні.

Наукова, педагогічна й суспільна діяльність О. В. Квасницького одержала високу урядову оцінку: він Герой Соціалістичної Праці і Заслужений діяч науки УРСР, нагороджений двома орденами Леніна, двома орденами “Знак Пошани”, двома Почесними грамотами Президії Верховної Ради УРСР. Рідне місто назвало його Почесним громадянином Полтави [1].

Науково-пошукова робота з вивчення спадщини видатного вченого-фізіолога Олексія Володимировича Квасницького тісно пов'язана з навчально-методичною. Результати власних досліджень кожен студент може використовувати для розробки методичних матеріалів. Це можуть бути наукові реферати, плани-конспекти нетрадиційних уроків, повідомлення на засіданнях проблемної групи, доповіді на студентських науково-практичних конференціях, статті у збірниках наукових праць, курсові, бакалаврські та дипломні роботи тощо.

Висновок. Таким чином, виконання науково-пошукових досліджень дає можливість студентам не лише поглибити свої знання зі спеціальних дисциплін, а навчитися працювати з літературою, аналізувати, систематизувати, узагальнювати опрацьований матеріал, робити висновки за одержаними результатами. Підготовка студентів до науково-дослідницької роботи сприяє формуванню і розвитку самостійності, відповідальності, креативності, уміння ставити проблему і шукати шляхи її розв'язання. Все це обумовлює підвищення якості фахової підготовки майбутніх учителів і дає можливість використовувати набуті знання та уміння у подальшій самостійній педагогічній діяльності.

Використана література:

1. Академік Квасницький Олексій Володимирович (1900–1989). Життєвий і творчий шлях / [уклад. В. Коваленко, В. Нагаєвич, Т. Гармаш]. – Полтава : Плюс, 2005. – 152 с.
2. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність”. – К. : 1 грудня 1998 року. – № 284-XIV.
3. *Пидкасистый П. И.* Организация учебно-познавательной деятельности студентов : учебное пособие / П. И. Пидкасистый. – М. : Пед. общество России, 2004. – 112 с.
4. *П'ятницька-Позднякова І. С.* Основи наукових досліджень у вищій школі : навчальний посібник / І. С. П'ятницька-Позднякова. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 116 с.
5. *Шейко В. М.* Організація та методика науково-дослідницької діяльності / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 295 с.

***Титаренко О. П.* Изучение научно-педагогической деятельности выдающихся ученых как условие повышения эффективности научно-исследовательской работы студентов.**

Статья посвящена проблеме повышения эффективности научно-исследовательской работы студентов. Одним из условий такого повышения является изучение научно-педагогической деятельности выдающихся ученых.

Ключевые слова: *подготовка будущих учителей, научно-поисковые исследования, научно-исследовательская работа студента.*

Titarenko O. P. Study scientific and educational activities outstanding scientists as a condition for increasing efficiency students research work teaching science.

This article is devoted to the problem of improving the efficiency of scientific research. One of the conditions of this activity is the study of scientific and pedagogical activity of outstanding scientists.

Keywords: *training future teachers, scientific and research studies, students research work.*

Ткачук С. І.

**Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини**

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ “ТЕХНОЛОГІЯ”

У статті розкриваються проблеми підготовки сучасного вчителя освітньої галузі “Технологія”, зокрема, проблема техніко-технологічної підготовки, суть технологій, що сприяють формуванню професіоналізму майбутніх вчителів у ході застосування яких реалізуються всі стадії творчого процесу людини та формування її технологічної культури.

Ключові слова: *освітня галузь “Технологія”, технологічна освіта, техніко-технологічна підготовка, вчитель, метод проектів, технологічна культура.*

Значні зміни в суспільно-економічному розвитку України та світу, зміна ціннісних орієнтирів значно впливають на розвиток національної освіти. В час високих технологій і стрімких перетворень навколишнього світу, сучасний вчитель повинен бути обізнаним в питаннях удосконалення продуктивних сил суспільства як результату науково-технічного прогресу. Адже для задоволення інтересів учнів вчитель має володіти сучасними технологіями навчання та виховання.

Майже кожен день в світі відбуваються наукові відкриття, які, в свою чергу, є основою створення нових машин та механізмів. Техніка, обладнання, інструменти якими користувалися в кінці ХХ століття, вже застаріли, та майже не випускаються, на зміну їм прийшли вдосконалені чи зовсім нові моделі. Постійне вдосконалення технічного оснащення, створення нових, більш продуктивних машин та інструментів полегшують життя людей, але для використання нового обладнання необхідні знання та вміння. Особливо гостро проблема техніко-технологічної підготовки постає перед сучасним учителем освітньої галузі “Технологія”.

Дана проблема знайшла своє висвітлення в дисертаційних та монографічних дослідженнях багатьох учених. Ними вивчалися такі аспекти зазначеної проблеми: сутність і структура політехнічних знань (П. Атутов, С. Калюга, І. Конфедератов, К. Суїменко, Д. Тхоржевський, М. Чапаєв, С. Шабалов та ін.); науково-педагогічні критерії відбору змісту технічної підготовки (С. Батишев, В. Гусєв, І. Лернер, Л. Мороз, П. Ставський та ін.); зміст загальнотехнічної підготовки учнів старших класів з поглибленим вивченням предметів за вибором (В. Ледньов, О. Сова, Ю. Обрезков, Й. Гушулей та ін.); психолого-педагогічні основи загальнотехнічної підготовки (І. Калошина, Г. Костюк, Т. Кудрявцев та ін.); дидактичні основи вивчення техніки на уроках трудового навчання (А. І. Дьомін, Г. Є. Левченко, В. М. Мадзігон, В. К. Сидоренко, Г. В. Терещук та ін.); ретроспективні аспекти технічної підготовки у процесі трудового навчання (А. Вихрущ, І. Матюша, Д. Сергієнко та ін.).

Фундаментальні положення і практичні рекомендації з питань формування та